

TS nova

Nº 15 · 2018

nova (del lat. "nova", nueva) *adj. y n. f. Astron.* Se aplica a las estrellas que adquieren repentinamente un brillo muy intenso; la enorme cantidad de energía liberada por una nova produce un destello de radiación muy brillante. Las novas contribuyen a la formación de nuevos núcleos que, con el tiempo, conformarán nuevas estrellas.

DIRECTORA

Jornet Castelló, Concha. *Col.legi Oficial de Treball Social de València*

SECRETARÍA TÉCNICA

Domènech Morell, Tania. *Col.legi Oficial de Treball Social de València*

COMITÉ DE REDACCIÓN

Baeza Roca, Nuria. *Cáritas Valencia*

García Escudero, Araceli. *Conselleria de Sanitat*

Gregori Monzó, Trinitat. *Universitat de València*

Martínez Martínez, Lucía. *Universitat de València*

Muñoz Caballero, Carlos. *Col.legi Oficial de Treball Social de València*

Navarro Cerdán, Sabina. *Centre Municipal de la Dona-CMIO Ajuntament de València*

Navarro Valero, Teresa. *Col.legi Oficial de Treball Social de València*

SECRETARÍA DE REDACCIÓN

Colegio Oficial de Trabajo Social de Valencia

www.cotsvalencia.com

CORRESPONDENCIA · SUSCRIPCIONES · PUBLICIDAD

TSnova Revista de Trabajo Social y Servicios Sociales

tsnova@cgtrabajosocial.es · Teléfono 96 395 24 10

Lugar de edición:
Valencia

Entidad editora:
Colegio Oficial de
Trabajo Social de
Valencia

Periodicidad:
Anual,
1 número al año

Impreso en España
por Impres Puchades S.L.

Diseño y maquetación
globalCOMUNICA S.L.

Depósito legal:
V-1464-2010
ISSN: 2171-6005

Nota de Redacción: la revista no se hace responsable ni comparte necesariamente las opiniones expresadas por los/as diferentes autores/as y colaboradores/as, los/as cuales las formulan bajo su exclusiva responsabilidad.

TS nova

Nº 15 · 2018

COMITÉ ASESOR CIENTÍFICO NACIONAL

Agost i Felip, Mª Raquel. *Universitat Jaume I de Castelló*
Baeza Roca, Nuria. *Cáritas Valencia*
Barceló Feliu, Carmen. *Colegio Trabajo Social de Castellón*
Domínguez Alonso, Francisco Javier. *Universidad de Alicante*
Escoda Porqueres, Esther. *Universitat de València*
Feu Gelis, Jordi. *Universitat de Girona*
García Álvarez, Judit. *Colegio Trabajo Social de Murcia*
García García, Ernest. *Universitat de València*
García Mora, Pascual. *Licenciado en Filosofía y Derecho. Valencia*
García Roca, Joaquín. *Dr. en Sociología y Teología. Valencia*
Gavidia Catalán, Valentín. *Universitat de València*
Giménez Bertomeu, Víctor. *Universidad de Alicante*
Gómez Moya, Josefa. *Colegio Trabajo Social de Valencia*
Guaita Nuévalos, Laura. *Trabajadora Social y Socióloga*
Guillen Salelles, Enrique. *Asociació Salut i Ciència*
Lima Fernández, Ana. *Consejo General Trabajo Social. Madrid*
López Cayuela, Amelia. *Ayuntamiento de Aldaya. Valencia*
Pastor Seller, Enrique. *Universidad de Murcia*
Pérez Cosín, José Vicente. *Universitat de València*
Pérez Eransus, Begoña. *Universidad Pública de Navarra*
Regis Sansó, Margarida. *Colegio Trabajo Social de Baleares*
Sánchez Guerrero, Mercedes. *Conselleria de Sanidad. Valencia*
Soter Aznar, Mª Dolores. *Colegio Trabajo Social de Alicante*
Soriano Ocón, Raúl. *Trabajador Social*

COMITÉ ASESOR CIENTÍFICO INTERNACIONAL

Castro Tavera, Maritza. *Universidad Nacional del Altiplano. Perú*
Glöel, Rolf. *Univ. Hochschule Merseburg. Alemania*
Méndez Cano, Josué. *Universidad Autónoma de Tlaxcala. México*
Monestier, Bernarda. *Univ. Católica del Uruguay. Uruguay*
Pérez Díaz, Addiel. *Universidad Central "Marta Abreu" de las Villas. Cuba*
Sauerwald, Gregor. *Jubilado Universidad de Ciencias Aplicadas de Münster. Alemania*

Lugar de edición:
Valencia

Entidad editora:
Colegio Oficial de
Trabajo Social de
Valencia

Periodicidad:
Anual,
1 número al año

Impreso en España
por Impres Puchades S.L.

Diseño y maquetación
globalCOMUNICA S.L.

Depósito legal:
V-1464-2010
ISSN: 2171-6005

*Nota de Redacción: la revista
no se hace responsable ni
comparte necesariamente
las opiniones expresadas por
los/as diferentes autores/as y
colaboradores/as, los/as cuales
las formulan bajo su exclusiva
responsabilidad.*

Índice

EDITORIAL	PÁG. 05
TESIS	
<i>Los centros de internamiento españoles: principio de resocialización desde la perspectiva del Trabajo Social</i>	
Mercedes Bolija	PÁG. 09
<i>Entre la exclusión y la violencia. Las mujeres institucionalizadas en los centros de protección de mujeres de la Comunidad Valenciana</i>	
Gabriela Moriana Mateo	PÁG. 15
<i>La socialización de adolescentes en conflicto con la ley con perfil de ajuste social y su conexión con prácticas de reincidencia delictiva</i>	
José Javier Navarro-Pérez	PÁG. 27
<i>El discurs de les professionals i la representació de la premsa sobre la violència de gènere al País Valencià</i>	
Encarna Canet Benavent	PÁG. 41
<i>Del gerencialismo a la política: explorando las características, los espacios y los procesos de construcción de una práctica transformadora del desarrollo y la cooperación</i>	
Sergio Belda Miquel	PÁG. 55
<i>El contrato de integración: un referente en el diseño de políticas públicas de inmigración en la Unión Europea</i>	
Ana Sales Ten	PÁG. 69
<i>Burnout en profesionales del Trabajo Social de la provincia de València en 2015</i>	
Nuria Baeza Roca	PÁG. 83
<i>Migración y exclusión sanitaria en la Comunitat Valenciana</i>	
Ana Isabel Vázquez Cañete	PÁG. 95
<i>La perspectiva de género en los procesos de judicialización y socialización de las adolescentes en conflicto con la ley</i>	
Eva Reina Giménez	PÁG. 107
<i>Aproximación al servicio de acogimiento residencial, en la Comunidad Valenciana: estudio comparado de la situación actual y perspectiva de futuro</i>	
Marta Climent López	PÁG. 119
<i>Características del activismo de las refugiadas colombianas y sus aportes para el abordaje de la diversidad desde el Trabajo Social</i>	
Elena Mut Montalvá	PÁG. 133

 index

EDITORIAL PAG. 05

THESIS

The Spanish internment centers for adolescents in conflict with the Law: Principle of resocialization from the Social Work perspective
Mercedes Botija PAG. 09

Between exclusion and violence. Women institutionalized in women's protection centers of the Valencian Community
Gabriela Moriana Mateo PAG. 15

The socialization of adolescents in conflict with the law with a profile of social adjustment and its connection with criminal recidivism practices
José Javier Navarro-Pérez PAG. 27

The speech of professionals and the representation of the press on gender-based violence in the Valencian Community
Encarna Canet Benavent PAG. 41

From managerialism to politics: exploring the features, spaces and process of construction of a transformative practice of development and aid
Sergio Belda Miquel PAG. 55

The integration contract: a reference in the design of public immigration policies in the European Union
Ana Sales Ten PAG. 69

Burnout in Social Work professionals from the province of Valencia in 2015
Nuria Baeza Roca PAG. 83

Migration and excluding health service in Comunitat Valenciana
Ana Isabel Vázquez Cañete PAG. 95

The gender perspective in the judicialization and socialization processes of adolescents in conflict with the law
Eva Reina Giménez PAG. 107

Approach to the residential foster care service, in the Valencian Community: Comparative study of the current situation and future perspective
Marta Climent López PAG. 119

Characteristics of the colombian refugees activism and their contributions to the approach of diversity from the Social Work
Elena Mut Montalvá PAG. 133

El discurs de les professionals i la representació de la premsa sobre la violència de gènere al País Valencià

ENCARNA CANET BENAVENT

Dirigida per: Dr. Francesc Xavier Uceda i Maza i Dra. Gabriela Moriana Mateo
Data de defensa: setembre 2017.

Enlace a publicación completa: <http://hdl.handle.net/10550/61269>

TESIS

RESUM

La tesi que presentem consta de dues parts. La primera analitza quina és la situació de la intervenció professional en dones que han patit violència, mitjançant la pròpia veu de les professionals en actiu del País Valencià. Es realitzen entrevistes en profunditat a professionals del treball social, psicologia, dret, i integració social que treballen en l'àmbit dels serveis socials generals, específics d'atenció a dones, residencials, sanitaris, justícia, psicologia, i serveis policials.

En la segona part es realitza una recerca de notícies sobre violència de gènere aparegudes durant un any en la premsa (Levante EMV i Las Provincias) analitzant quin es el tractament que es dona a aquestes notícies en ambdós diaris.

PARAULES CLAU: Violència de gènere; patriarcat; intervenció professional; LOVG; tractament informatiu.

The speech of professionals and the representation of the press on gender-based violence in the Valencian Community

ABSTRACT

The thesis that we present is made up of two parts. The first analyses the situation of the professional intervention in women who have suffered violence, through the voice of the active professionals of the Valencian country. In-depth interviews are carried out for professionals of social work, psychology, law, and social integration that work in the field of general social services, specific care for women, residential, sanitary, justice, psychology, and services Police.

In the second part there is a search for news about gender violence appeared for a year in the press (Levante EMV and Las Provincias) analysing what is the treatment that is given to these news in both newspapers.

KEY WORDS: Gender violence; patriarchy; professional intervention; LOVG; informative treatment.

CORRESPONDENCIA
encarna.canet@uv.es

INTRODUCCIÓ

L'elecció del tema de la present tesi ve motivat per una sèrie de circumstàncies professionals, acadèmiques i personals. A nivell professional per haver desenvolupat la meua trajectòria com a treballadora social durant 20 anys en diversos camps, però sobre tot en el camp de l'atenció directa a dones que pateixen el problema social de la violència de gènere. A nivell acadèmic i investigador és un tema present en la docència impartida, tant en la formació de futures treballadores socials com en la de professionals en actiu

A nivell personal l'interès ve motivat per l'experiència viscuda en la relació compartida amb les dones, que et fan viure la violència en primera persona. I sobre tot ha estat determinant haver viscut la violència institucional per part d'algunes gerències i càrrecs polítics que es troben ara en presó.

Per abordar la present investigació partim de la visió que per acabar amb la violència masculista cal un canvi radical en el sistema patriarcal i capitalista que és el que la produeix i la manté. Considerem que és urgent una nova orientació en el tractament de la violència de gènere on la prevenció i el canvi de model social, econòmic, cultural i polític siguem l'eix fonamental. Una orientació que a nivell professional ha de ser interdisciplinària, ecosistèmica, que tinga en compte la interseccionalitat de la violència de gènere i que adopte una mirada feminista, on l'objectiu siga finalment l'apoderament de la dona i el canvi de model.

La intervenció que realitzen les professionals i que reben les dones i les seues filles i fills des de l'àmbit institucional és imprescindible per a la seua recuperació. Tanmateix considerem que esta intervenció pot pecar d'epidèrmica, donat que està centrada fonamentalment en el nivell assistencial i individual per paliar les conseqüències de la violència en la dona una vegada ja s'ha produït, però sense combatre les causes primigènies.

En l'actual circuit d'atenció intervenen diversitat de professionals especialitzades de diferents disciplines, amb molta dedicació i a les quals se'ls exigeix una gran responsabilitat,

pateixen molta càrrega assistencial i emocional, i fins i tot en ocasions pateixen violència institucional. Així doncs, volem conèixer quina és l'atenció que reben estes dones, quines són les seues forteses i debilitats i quines són les propostes de millora que plantegen. Eixa és la primera pregunta de la nostra investigació: quina percepció tenen les professionals sobre com funciona la intervenció professional.

D'altre costat, en la segona pregunta d'investigació de la nostra tesi ens qüestionem sobre el paper dels mitjans de comunicació en la transmissió de la violència de gènere: quina imatge reflecteixen sobre la violència contra la dona.

La conceptualització de la violència de gènere com a tal, no ha estat exempta de polèmica donat que durant molts anys se li ha denominat de diferents formes (domèstica, familiar, de parella...), minimitzant així, i inclús amagant, el seu caràcter estructural. Actualment se li denomina violència de gènere i autores com Celia Amorós (2008) van més enllà i parlen clarament "terrorisme patriarcal". No volem oblidar que l'evolució que s'ha produït en aquesta matèria ha estat fruit del treball dels moviments feministes en la seua lluita de molts anys

La diferent conceptualització sobre el que es considera violència contra la dona s'ha vist reflectida també a la normativa existent a nivell internacional, europeu, de l'estat espanyol, i a nivell de País Valencià (taula 1).

Tot i que considerem que la LO 1/2004 de Mesures de protecció Integral contra la violència de gènere del Govern d'Espanya queda molt per darrere del Conveni d'Istanbul, en aquest treball ens hem basat en la seua definició donat que tota la intervenció actual gira al voltant d'ella.

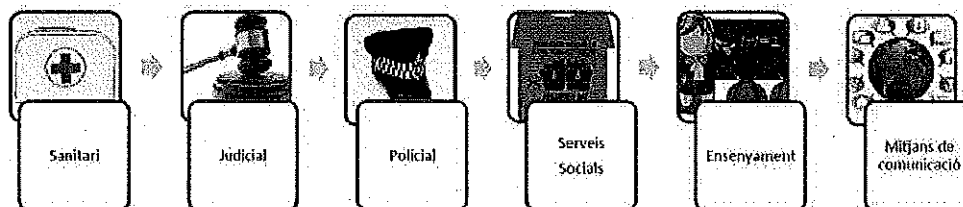
Amb el desenvolupament de la LO 1/2004 de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere del Govern d'Espanya i de la Llei 7/2012 Integral contra la violència sobre la dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, s'han elaborat diversos decrets i protocols de funcionament, prestacions i ajudes que afecten a tots els àmbits de la intervenció amb dones (figura 1).

TAULA 1. Legislació violència de gènere

Legislació	Concepte de violència de gènere
ONU 1993 Assemblea Gral de Nacions Unides	<ul style="list-style-type: none"> • Qualsevol violència que es produisca contra la dona pel fet de ser dona • Dany o patiment físic • Psicològic • Sexual
LO 1/2004 de Mesures de protecció Integral contra la VG del Govern d'Espanya	<ul style="list-style-type: none"> • Físic • Psíquic • Sexual • En la parella actual o passada • Parella heterosexual
Llei 7/2012 Integral contra la violència sobre la dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana	<ul style="list-style-type: none"> • Físic • Psíquic • Sexual • Econòmic • Mutilació genital • Tracta de persones • Vida pública o privada • Filles i fills menors
Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència de gènere o Conveni Istanbul (2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Físic • Psíquic • Sexual • Econòmic • Vida pública o privada • Xiquetes menors de 18 anys • Violació dels drets humans

Font: Elaboració pròpia.

FIGURA 1. Àmbits d'actuació

En 2009 apareix el Protocol d'actuació per a l'atenció de les dones en situació de violència de gènere Conselleria Benestar Social que desenvolupa la intervenció amb dones des de tots els àmbits dividint-la en detecció, valoració, tractament i seguiment (figura 2).

Respecte a l'estat de la qüestió al País Valencià¹ ens trobem amb la següent realitat (figura 3).

Al PV han denunciat 19.431 dones (2016) de les quals únicament han obtingut una ordre

¹A partir d'ara PV.

de protecció 4.617. Tenen ajudes econòmiques de les contemplades en l'article 27 de la LO 1/2004 únicament 127 dones; 58 dones han aconseguit ajudes de lloguer i únicament 18 han aconseguit accedir a un habitatge social (2016).

La Comissió Interdepartamental per a la violència de gènere i el Fòrum de la Comunitat Valenciana contra la violència de gènere els dos òrgans de seguiment que es van crear al País Valencià es van reunir zero vegades durant 2014-2015.

FIGURA 2. Intervenció amb dones

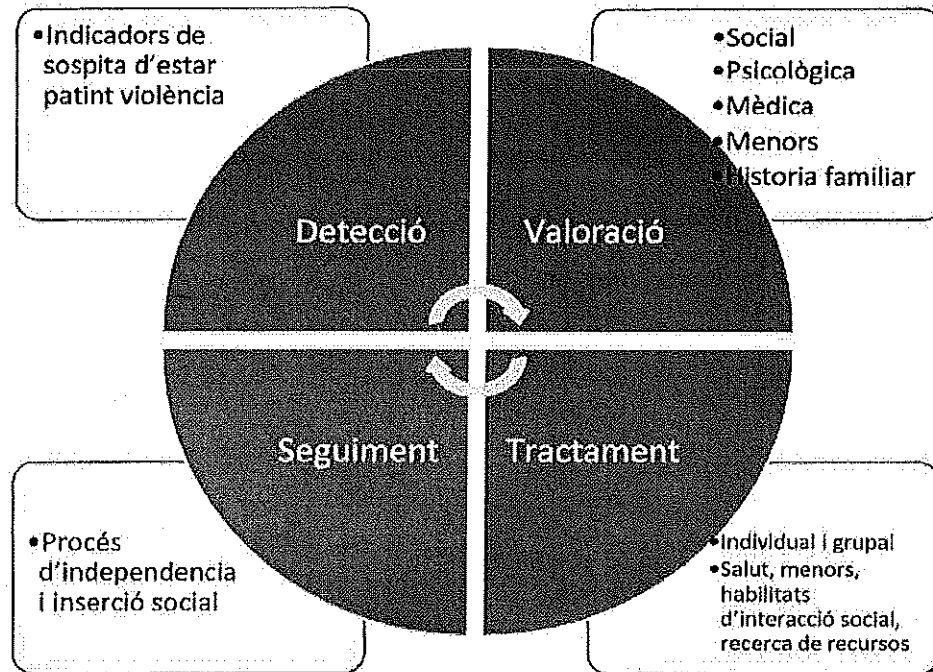
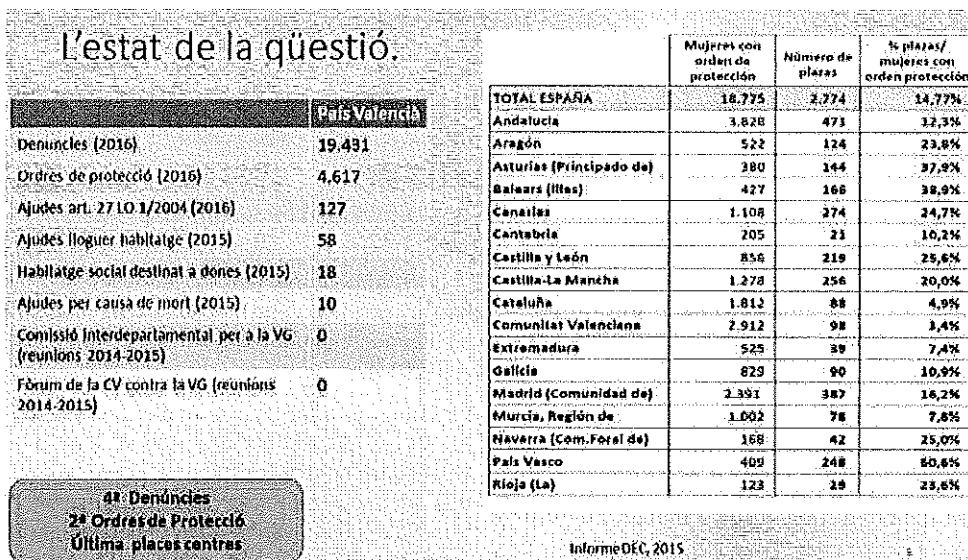

FIGURA 3. Estat

El PV és la quarta CCAA en nombre de denúncies presentades per cada 10.000 dones (CGPJ, 2015), per darrere de Balears, Canàries i Murcia. És la segona en nombre de dones amb ordre de protecció o mesures cautelars en 2016 (Andalusia 6.913, PV 4.617, Madrid 3.200) (INE 2016). Malgrat açò es la última en cobertura de places en centres de protecció per ordres de protecció amb un 3'4% de cobertura (Índex DEC, 2015). Per tant, el nombre de places de protecció resulta del tot insuficient si tenim en compte que hi ha 4.617 dones amb ordre de protecció al PV (2016) i sols contem amb 106 places destinades exclusivament a estes dones i els seus fills i filles.

Pe'l que fa a la ubicació dels recursos en el territori trobem que els recursos de protecció per a dones es troben situats en les capitals i els seus voltants deixant sense recursos comarques senceres. Este mapa (figura 4) correspon al cas de València i província, però segons les manifestacions de les professionals es segueix el mateix patró en Castelló i Alacant.

MARC METODOLÒGIC

Per portar endavant la investigació s'establixen 2 objectius generals:

1. Conèixer quin és el discurs de les professionals que intervenen amb dones supervivents de la violència de gènere al País Valencià.

Per a aquest objectiu s'establixen deu categories d'anàlisi (figura 5).

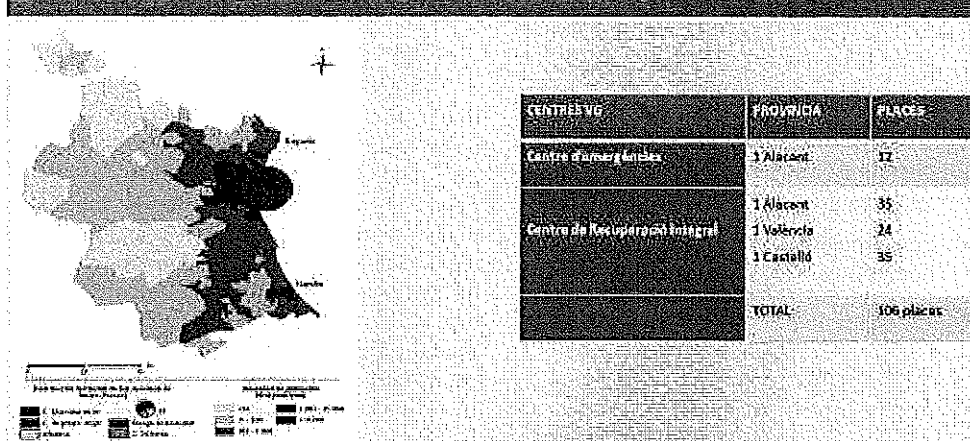
2. Conèixer quina és la representació que la premsa del País Valencià realitza sobre la violència de gènere.

- quin és el tema central de les notícies
- quin és el tractament que se li dona a les notícies

Respecte al disseny metodològic en la present investigació partim del paradigma interpretatiu des del qual realitzem una anàlisi inductiva per arribar a una sèrie de conclusions a partir de les dades recollides. Compartim els principis de la perspectiva feminista que ens explica que "El sistema patriarcal i la seua estructura generen formes de desigualtat i violació dels drets humans" (Pérez Viejo i Montalvo, 2014). També la perspectiva ecosistèmica per ser un model global d'anàlisi que té en compte els factors individuals i els condicionants socials de l'entorn (Bronfenbrenner, 1987).

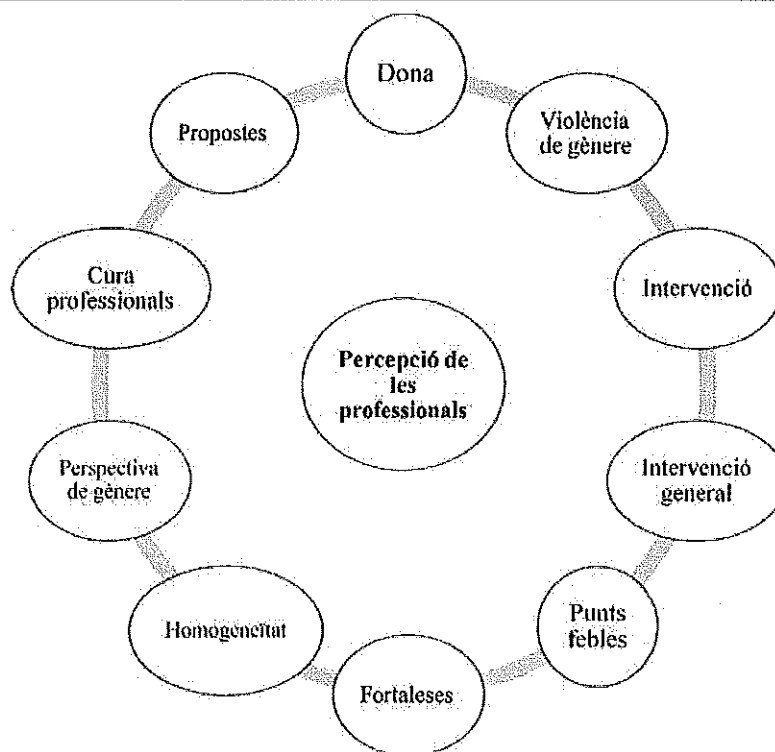
Es tracta d'una investigació exploratòria que busca obtenir resultats d'un grup d'informants clau, en el nostre cas, les professionals que intervenen en violència de gènere al País Valencià. Al mateix temps és una investigació descriptiva en el sentit que analitzem la representació social que fa la premsa sobre la violència masclista en les notícies de dos mitjans valencians: Levante EMV i Las Provincias. Finalment es tracta també d'una investigació aplicada doncs es fan propostes de primera mà per a transformar l'acció, que poden ser útils per a les administracions públiques.

FIGURA 4 - Els recursos en el territori

Font: Elaboració pròpia a partir del Síndic de Greuges 2017.

FIGURA 5. Categories d'anàlisi

Per portar endavant els objectius utilitzem la complementarietat metodològica emprant tècniques qualitatives com són l'entrevista i l'anàlisi documental i quantitatives amb la recerca de premsa, aprofitant les potencialitats d'ambdues tècniques (figura 6).

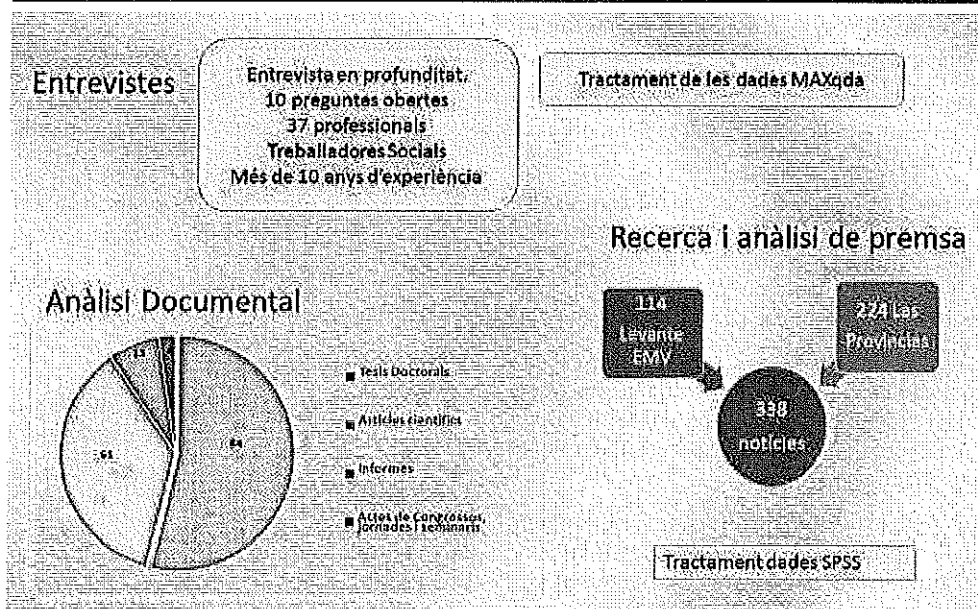
Hem realitzat 37 entrevistes en profunditat de 10 preguntes obertes. El tractament de les dades s'ha fet amb el programa MAXQDA 11:

- Mostra intencionada: 37 professionals.
- El Marc territorial ha estat: Alacant, Castelló i València.
- Sexe: majoritàriament són dones (sols 4 homes).
- Professi6: Treballadores Socials, psicòlogues, advocades, jutges, policies, integradores socials, educadores.
- Àmbit: Serveis Socials Especialitzats, generals, sanitat, residencial, policial, educatiu, judicial, cínica privada.

- Tipus d'intervenció: atenció psicosocial i/o jurídica, residencial, protecció.
- Funció més realitzada: assessorament directe a la dona.
- Funció menys realitzada: assessorament a polítics.
- Experiència professional en violència de gènere: majoritàriament més de 10 anys.

Respecte a l'anàlisi documental s'han estudiat 84 Tesis Doctorals entre el període 2000 i 2016 defensades en les Universitats de l'Estat Espanyol; 61 articles científics de les disciplines d'Educació, Treball Social, Criminologia, Sociologia, Dret, Feminisme i Mitjans de comunicació; 13 informes d'entitats com ara CCOO, Ministeri Sanitat Serveis Socials i Igualtat, Diputació de València, Diputació Foral de Bizkaia, Delegación del Gobierno para la violencia de género, Síndic de Greuges de la CV, Creu Roja, Coordinadora Feminista, Col·legis Oficials de Catalunya.

FIGURA 6. Tècniques qualitatives

En quan a les tècniques quantitatives utilitzades cal parlar de la recerca i anàlisi de notícies de premsa aparegudes en 2015 i relacionades amb la violència de gènere, publicades per Levante EMV (114 notícies) i Las Provincias (224 notícies). En total s'han analitzat 338 notícies. El tractament de les dades s'ha fet amb el programa SPSS 21.

RESULTATS PRINCIPALS DE LA INVESTIGACIÓ

a) Resultats de la recerca de premsa²

Com a **tema central** de la notícia dels dos diaris Levante EMV i Las Provincias hem trobat en ordre d'importància:

- 1- Les notícies que parlen de dades estadístiques provinents d'organismes oficials: recompte de víctimes, nombre de denúncies, de mortes, comparant amb altres anys com si es tractés d'un rànquing.

² Presentem els resultats molt resumits donat l'espai amb el que contem. Es pot consultar la tesi sencera en el repositori Roderic <http://hdl.handle.net/10550/61269>

- 2- Detenció de l'agressor sense massa detalls coincidint amb les recomanacions que fan les propostes de bones pràctiques dels mitjans de comunicació

- 3- Les notícies que parlen sobre el relat de l'agressió masclista, amb detalls que en ocasions són excessius. Destaquem els titulars

"Un hombre mata a su mujer al fracturarle el cráneo a sartenazos" (LP 10-3-15)

"Un británico detenido por matar a su mujer a bastonazos" (LP 10-3-15)

- 4- La posada en marxa d'un recurs d'atenció a dones, la celebració de jornades sobre violència de gènere, i la posada en marxa d'un protocol

- 5- Aquelles notícies sobre agressió als menors per banda del pare.

En quan al **tractament** que se li dona a les notícies veiem que:

Apareix la violència com un problema social però es parla únicament de la violència en l'àmbit sentimental amb resultat de mort o no. No es parla d'altres formes de violència de gènere com la laboral, la sexual, l'econòmica...

Es parla de la detenció de l'agressor però no es parla del judici posterior, perdent l'ocasió de demostrar que aquests fets tenen unes conseqüències penals.

L'agressió a menors únicament es contingut important en els casos d'agressions greus o si hi ha morts.

Es realitzen propostes de millora com ara la prevenció, prioritzar la lluita, considerar la VG qüestió d'estat. Es parla de dificultats en la intervenció com manca de coordinació, manca de recursos tècnics, manca de recursos materials.

La gran majoria de les notícies són de caràcter informatiu i de fonts qualificades que quasi sempre són el o la periodista o càrrec públic. Sols en 4 notícies apareix una professional com experta.

Les notícies estan inserides majoritàriament en la secció de successos i en la de tribunals, estigmatitzant la informació. Apareixen alguns elements de contextualització com els detalls de l'agressió/assassinat que poden entendre's com un atenuant/justificació:

"El agresor estaba diagnosticado con un trastorno depresivo tras la orden de alejamiento" (LP 4-11-15)

"Asesina al hijo de 10 años de su compañera minutos después de que ella lo denunciara" (L 5-5-15)

No es parla de les concentracions de rebuig a la violència de gènere tot i que a València ciutat es fa una cada mes. No es diu clarament assassinat masculista, i s'utilitzen expressions com *ha fallecido, muere acuchillada, muere a manos de su pareja...*

Per últim com a curiositat i malgrat que no era objecte de la nostra investigació volem destacar que cap notícia de les 338 està escrita en valencià.

b) Anàlisi dels resultats de les entrevistes

Percepció sobre les dones

Sobre la percepció que tenen les professionals sobre les dones, dir que es manifesten meitat i meitat: 50% les considera valentes, supervivents, fortes; l'altre 50% les considera fràgils, vulnerables víctimes.

Percepció sobre la violència de gènere

- Consideren que és un problema social, però que no es destinen recursos a la prevenció.
- Els i les menors són les grans oblidades.
- L'administració sembla més preocupada per les estadístiques.
- Es manifesta una major conscienciació social però la societat continua sent patriarcal.
- Fan palès que hi ha seriosos retrocessos en la mentalitat de la gent jove.

Sobre la intervenció pròpia

- No tenen el temps suficient per atendre a cada dona i poden tenir llista d'espera.
- L'espai no és l'adequat sobre tot a l'àmbit judicial i policial.
- Recursos materials i humans escassos en tots els àmbits.

Homogeneïtat de la intervenció i els recursos

- Desigual intervenció segons els recursos de cada territori.
- La distribució és completament desigual situant-se la gran majoria d'ells en les capitals.
- Per tant no hi ha proximitat dels recursos a les dones.

Perspectiva de gènere

- No es treballa amb perspectiva de gènere des de les institucions.
- Els recursos no incorporen esta mirada.
- Les professionals no estan formades però tampoc s'exigeix.
- Depèn de la voluntat i formació de les professionals.

Cura cap a les professionals

- És un treball que provoca esgotament emocional però, malgrat tot, no es cuida a les professionals. Les condicions laborals no són adequades al tipus de feina i es fa difícil la conciliació de la vida laboral i personal.
- La saturació dels serveis provoca estrès laboral.

- No es supervisen els casos, ni s'avalua els recursos. La professional es troba sola davant la situació perquè no es treballa en equip. Moltes professionals acaben abandonant els recursos precisament quan major és la seua formació i experiència.
- Com que els recursos estan gestionats per empreses privades parlen de males condicions i fins i tot de violència laboral. Arriben a dir literalment:

"Les treballadores també estem maltractades per l'empresa, per la institució i per tant per tota l'estructura"

"La violència laboral no se ve porque no te matan, però te putean laboralment porque eres mujer"

De fet les professionals manifesten por a que se les identifique. Per això a l'hora de l'accés al camp hem incidit en l'anonimat d'elles i dels recursos i poblacions on treballen.

Intervenció al País Valencià

- Hi ha molts protocols que burocratitzen massa el procés. No estan realitzats per professionals de l'àmbit psicosocial i en ocasions xoquen amb la intervenció psicosocial. Hi ha desconeixement per banda de les professionals.
  - La intervenció professional ha millorat però queda molt per fer, es troba molt enfocada cap a la denúncia. Cal la denúncia per accedir a determinats recursos i prestacions:
- "La denuncia es una cosa a plantejar-se tal i com està"*
- L'atenció social és complexa i està saturada.
  - La valoració del risc que fa la policia no és la idònia.
  - No es realitza veritable atenció integral.
  - Es necessita major acompanyament i seguiment dels casos a llarg termini.
  - La coordinació no és eficient:
- "Cada professional agafa una part de la dona"*
- Es desconeix el treball en xarxa per banda de l'administració i les professionals.
  - No s'implementa la perspectiva de gènere als recursos.

- No es realitza supervisió professional.
- Manca formació especialitzada (sobre tot àmbit judicial i policial) la qual cosa porta a una deficient detecció dels casos.
- La intervenció és massa assistencialista, la qual cosa provoca la victimització de la dona.

Recursos

- Falten recursos a tots els nivells i es troben saturats: jutjats de violència de gènere, unitats de valoració forense integral, serveis socials, centres de protecció...

- Les ajudes econòmiques són escasses i temporals.

- Es difícil la inserció laboral de les dones:

"No es verdad que a las mujeres se las inserte laboralmente"

- Es difícil l'accés a l'habitatge social.

- No es pot garantir la protecció policial de la dona al 100%, segons la pròpia policia, arriben a manifestar que si l'agressor vol localitzar a la dona ho fa.

- No hi ha rapidesa en l'atenció lletrada a la dona:

"realment no tenen oportunitats per eixir de la situació"

Punts febles de la intervenció

Coincideixen amb els mateixos aspectes que les professionals han assenyalat en l'apartat de la intervenció al PV i a més es sumen els següents aspectes:

- La intervenció es troba molt centrada en la institucionalització de la dona:

"Lo que no se puede hacer es sacar a los niños de su casa"

- Manca de sensibilització en algunes professionals i encara hi ha molt de masclisme a les institucions.

- Assenyalen el gran problema de la privatització dels recursos de dones, que suposa una mercantilització de la violència.

- Els recursos no estan especialitzats en problemàtiques com les de les dones amb

addiccions, amb problemes de salut mental, amb els menors, la qual cosa comporta situacions de desprotecció.

- No s'intervé amb l'agressor.
- No s'escolta a les professionals:

"somos el ultimo mono de los planes, los protocolos i las guías"

- A l'àmbit educatiu assenyalen que encara es necessita l'autorització paterna per algunes gestions.
- A l'àmbit judicial destaquen que:
  - La violència psicològica no està considerada amb tota la seua gravetat precisament per la manca d'Unitats de Valoració Integral als Jutjats.
  - La dispensa a declarar de la dona (art 416 LECrim) porta al sobreseïment del cas quan no hi ha més proves que la seua declaració.
  - Dificultat per entendre l'articulat sobre VG.

Fortaleses de la intervenció

La major fortalesa que assenyalen les entrevistes són les pròpies professionals, junt amb la major conscienciació que porta a una millor i major detecció, la sensibilització social, la llei, els protocols i els recursos. Assenyalen que *hi ha professionals com la copa d'un pi*.

CONCLUSIONS I APORTACIONS DE LA TESI

Respecte a dona i la violència de gènere

- Considerem que les mesures com les que s'estan portant actualment en la intervenció professional, sols porten a actuar amb les conseqüències de la violència sobre la dona i els seus fills i filles, però no actuen en l'arrel del problema ni a la seua prevenció.
- Cal establir mesures a nivell macrosocial per anar bastint un canvi de model no patriarcal i no violent.
- Es necessari avançar en la imatge de dona capaç i subjecte del seu propi procés, no una víctima.

- Consolidar la idea de violència de gènere com un problema social i que incloga totes les violències existents contra la dona pel fet de ser dona.

Respecte als Recursos

- Millora de les condicions laborals de les professionals des de l'administració competent i els sindicats. Cal implementar mesures que tinguen en compte l'esgotament emocional al que estan sotmeses, i l'esgotament físic pel tipus de feina amb els torns rotatoris i la nocturnitat. Cal facilitar-los la conciliació de la vida personal i laboral per evitar l'abandonament del treball. I tot això passa per l'augment dels recursos materials i humans en tots els àmbits.
- Es necessari revertir les privatitzacions dels recursos d'atenció.
- Cal crear un recurs que funcione de finestreta única d'atenció integral, immediata i multidisciplinar, evitant desplaçaments per a les dones.
- Crear recursos especialitzats en les diferents problemàtiques que poden afectar a la dona i recursos especialitzats per als menors.
- Plantejar un mapa de recursos adequat a la realitat geogràfica del País Valencià, que siga com a mínim comarcal.
- Increment d'habitatges socials i ajudes de lloguer.
- Augment del temps i quantitat de les prestacions econòmiques.
- Programes d'inserció laboral específics per a les dones.
- Reforçar la intervenció des dels Serveis Socials Municipals per evitar que les dones afectades per la violència de gènere a més acaben sent dones en situació d'exclusió.

Respecte a la Intervenció

Cal dir que els avenços en aquesta matèria existeixen, són innegables, però són insuficients. Pensem que cal aprofitar tot el bagatge adquirit i el saber fer de les professionals que no sols tenen els coneixements i l'experiència

en la matèria, sinó que tenen ganes d'explicar i compartir. Com a mostra hem vist en la present tesi que:

- No hem trobat en l'anàlisi documental treballs científics que es centren en l'opinió de les professionals. A la premsa tampoc no es demana l'opinió de les professionals (4 notícies de 338).
- Entre les funcions de les professionals la menys utilitzada és la d'assessorar a càrrecs polítics. La percepció de les professionals a les entrevistes és que no se les té en compte.
- Proposem que l'accés als recursos i prestacions del sistema ha de ser per a totes les dones incloses les que no denuncien, es pot fer mitjançant un informe social elaborat per la professional de referència del seu municipi.
- La intervenció professional no ha de ser necessàriament la institucionalització, cal que es realitzi des de l'àmbit comunitari.
- Cal la incorporació de la figura del Treball Social en l'àmbit de la seguretat, precisament pel coneixement que tenen de la situació sociofamiliar de la dona, de l'agressor i de la família.
- Reforçar la figura del Treball Social als Serveis Pedagògics Escolar de cara a la prevenció i la detecció primerenca.
- Que l'atenció policial a la dona pugui ubicar-se en altres recursos especialitzats que no siguin les comissaries de policia i/o les casernes de la guàrdia civil.
- Aplicar la llibertat vigilada també per al denunciant no sols al condemnat.
- Ser flexibles amb els protocols per poder estudiar cada cas en particular sense rigidesa.
- Creació d'una figura professional de referència per a la dona i que realitzi el seguiment a llarg termini.
- Inclusió de la formació especialitzada com una més de les tasques laborals de les professionals, de caràcter obligatori, dintre del seu horari i sense cost econòmic per a elles.
- Incorporació de la supervisió de casos de la intervenció de forma obligatòria per al bon

funcionament dels recursos i per fer una intervenció eficaç.

- Introduir la perspectiva de gènere a la intervenció.

Respecte a la premsa i mitjans de comunicació

- Introduir als estudis de Ciències de la Informació assignatures específiques sobre igualtat i no discriminació, i sobre violència de gènere.
- Visibilitzar la dona en tots els espais, no exclusivament en aquells relacionats amb la violència.
- Acompanyar les notícies sobre violència de gènere de l'opinió professional i del moviment feminista, per donar un caràcter més seriós a aquest tipus de notícies.
- Ampliar la mirada cap a altres tipus de violència contra les dones com l'econòmica, la laboral, la estètica, entre altres.
- Inserir les notícies sobre violència en altres seccions que no siguin necessàriament la de successos.
- Eliminar els detalls innecessaris i morbosos de les notícies.
- Incorporar les notícies que fan referència a la celebració de manifestacions/concentracions de rebuig contra la violència; a la realització de cursos, jornades i seminaris de caràcter professional; a la realització de tallers de prevenció en les escoles i els instituts etc, per visibilitzar altres qüestions que no són únicament l'assassinat.
- Apostar per titulars valents que parlen clarament de la desigualtat provocada per la societat patriarcal com a origen de la violència de gènere.
- Introduir la perspectiva de gènere als mitjans de comunicació.

REFERÈNCIES

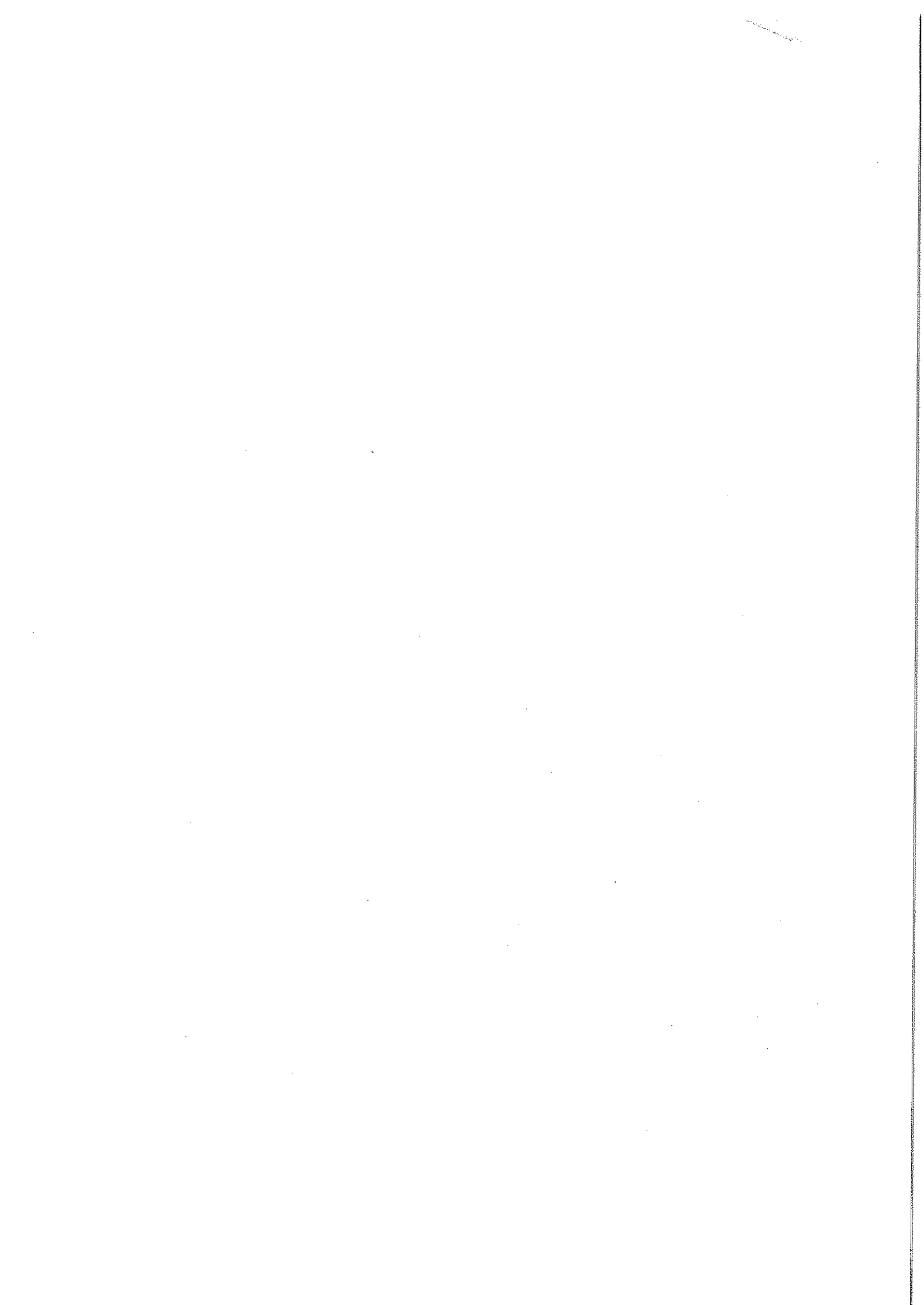
BIBLIOGRÀFIQUES

- Alcázar, A. (2014). Miradas feministas y/o de género al Trabajo Social, un análisis crítico. *Portularia*, XIV, (1), 27-34.

- Amorós, C. (2008). Conceptualizar es politizar. En Lorenzo, P., Maqueda, M. L. i Rubio, A. M. (coords.), *Género, violencia y derecho*. València: Tirant lo Blanch.
- Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC). Impacte de les recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació 2014. Recuperat el 5 de maig de 2015 de: <http://bit.ly/2pnTvHQ>
- Bosch, E. i Ferrer, V. (2000). La violencia de género: de cuestión privada a problema social. *Intervención Psicosocial*, vol 9, nº 1, 7-19.
- Brofenbrenner, U. (1979). *La ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.
- Canet, E. (2000). Justificando la violencia doméstica. *Revista Trabajo Social Hoy nº 27*. 1er trimestre 2000, 107-110. Colegio Oficial de Trabajo Social de Madrid.
- Canet, E. et al. (2017). Los Servicios Sociales para la mujer. En Martínez i Uceda, X.: *Los Servicios Sociales en la provincia de València: análisis territorial, estado de la cuestión*. Diputació de València.
- Canet, E. i García, E. (2012). Intervenció psicosocial amb víctimes de violència de gènere. Manual per a professionals i estudiants. Universitat de València.
- Canet, E. i García, E. (2006). El Síndrome de Burnout en profesionales que trabajan en violencia de género. *Servicios Sociales y Política Social*, nº 75, 89-101. Madrid: Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social.
- Canet, E. i García, E. (2005). La formación de las profesionales que trabajan en violencia de género. *Trabajo Social Hoy nº 46*, 37-43. Colegio de Trabajo Social de Madrid.
- Canet, E. i García, E. (1999). Intervención profesional con víctimas de violencia de género. Una perspectiva interdisciplinar. *Trabajo Social Hoy*, nº 23, 75-92. Colegio de Trabajo Social de Madrid.
- Català, C. et al. (2013). Recuperació de les dones en situació de violència masclista de parella. Universitat de Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Fundació Salut i Comunitat. Recuperat el 14 d'abril de 2014 de: <http://bit.ly/1i07ZqD>
- Circuit Barcelona contra la violència vers les dones: RVD-BCN. Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona. Recuperat el 9 setembre 2014 de: <http://bit.ly/2pWWifd>
- Cobo, J. A. (1999). *Manual de actuación sanitaria, policial, legal y social frente a la violencia doméstica*. Barcelona: Masson.
- Col·legi de Periodistes de Catalunya (2004). Recomanacions sobre el tractament de la violència de gènere als programes informatius i d'entreteniment als mitjans de comunicació. Recuperat el 28 de desembre de 2016 de: <http://bit.ly/2pTTXBs>
- Consejo General del Poder Judicial (2013). Guia de criterios de actuación judicial frente a la violencia de género. Recuperat el 22 de març de 2015 de: <http://bit.ly/2qKiHgo>
- Conselleria de Benestar Social (2003). Ante los malos tratos: no estás sola. Generalitat Valenciana.
- Conselleria de Sanitat (2009). Protocol per a l'atenció sanitària de la violència de gènere (PDA). Recuperat el 30 d'abril de 2014 de: <http://bit.ly/2qT92Az>
- Delegación del Gobierno para la Violencia de Género (2015). Macroencuesta de violencia contra la mujer 2015. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Colección violencia de género nº 22. Recuperat el 13 de febrer de 2016 de: <http://bit.ly/1mUyi7Z>
- Diputació de València (2015). Resum executiu sobre el diagnòstic de recursos contra la violència de gènere a la Província de València. Joventut, Esports i Igualtat. Recuperat de: <http://bit.ly/2pdoJ9G>
- Elboj, C. i Ruíz, L. (2010). Trabajo Social y prevención de la violencia de género. *Trabajo Social Global*, 1 (2), 220-233.
- Federación Española de Municipios y Provincias (2012). Propuesta de Intervención Integral en el ámbito local contra la violencia sobre la mujer. Recuperado de: <http://bit.ly/2pX7iZW>

- Fernández-Montaño, P (2015). Trabajo social Feminista: una revisión teórica para la redefinición práctica. *Trabajo Social Global. Revista de Investigaciones e Intervención Social*, 5 (9), 24-39.
- García, E. et al. (2001). Manual sobre la violencia contra las mujeres. Generalitat Valenciana.
- García, E. i Canet, E. (1999). Curs d'intervenció policial en situacions de violència contra la dona (treball no publicat).
- Gil-Monte, P. (2005). *El Síndrome de quemarse por el trabajo*. Madrid. Pirámide.
- Gisbert, S. i Martínez, E. (2015). *Género y violencia*. València: Tirant lo Blanch.
- Gómez Nicolau, E. (2010). El tractament informatiu de la violència de gènere en Canal 9. *Arxius de Ciències Socials* nº 23 desembre 2010 [pp193-203]. Recuperat el 31 d'octubre de 2015 de: <http://bit.ly/2qTsVZh>
- Lorente, M. (2009). *Los nuevos hombres Nuevos*. Barcelona: Destino.
- Magro, V. (2002). Guía per a professionals davant del maltractament i informativa per a dones maltractades. Ed. Bancaixa.
- Mestre, V. et al. (2008). Impacto psicosocial de la violencia de género. Universitat de València.
- Ministerio del Interior (2007). Protocolo de Actuación y Coordinación de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado y Abogados ante la violencia de género. <http://bit.ly/2qiqTVG>
- Ministerio de Justicia (2011). Protocolo de Valoración-Médico Forense del riesgo de agresión. Recuperat el 13 de març de 2016 de: <http://bit.ly/2pdy8xL>
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2013). Estrategia Nacional para la Erradicación de la violencia contra la Mujer 2013-2016. Recuperat de: <http://bit.ly/28sEKGp>
- ONU Mujeres (2016). Hechos y cifras: acabar con la violencia contra mujeres y niñas. Recuperat el 7 de març de 2017 de <http://www.unwomen.org/es>
- Pérez-Viejo, J. M. i Montalvo, A. (coords.) (2014). *Violencia de género. Prevención, detección y atención*. Madrid: Grupo 5.
- Ríos, P (2003). Intervención desde el Trabajo Social en situaciones de malos tratos contra las mujeres. *Portularia*, 3, 79-86.
- Romero, I. (coord.) (2015). *Guía de intervención en casos de violencia de género. Una mirada para ver*. Editorial Síntesis.
- Save the Children (2011). En la violencia de género no hay una sola víctima. Atención a los hijos e hijas de mujeres víctimas de violencia de género. Recuperat de: <http://bit.ly/2pdMRZC>
- Síndic de Greuges (2005). *La respuesta institucional a la violencia contra la mujer en las relaciones de pareja en la Comunidad Valenciana*. Informe especial a las Cortes Valencianas.
- Tardón, B. (2011). Violencia de género y derechos humanos. En Pérez-Viejo, J. M. i Escobar, A., *Perspectivas de la violencia de género*. Madrid: Grupo 5.
- Varela, N. (2013). *Feminismo para principiantes*. Barcelona: Ediciones B, SA.
- Villavicencio, P. (2001). Barreras que impiden la ruptura de una situación de maltrato. En Osborne, R. (coord.), *La violencia contra las mujeres. Realidad y políticas públicas*. Madrid: UNED Ediciones.
- Walker, L. (1979). *The Battered Women*. Nueva York: Harper & Row Publishers. *Las mujeres agredidas*. Traducido por M^a del Rocío Cordero.
- Zuloaga, L. (2015). La violencia de género en la agenda mediática: el caso de la Ley Integral de violencia de género. *Oñati Socio-legal series* v. 5, nº 2.

Col·legi Oficial
de Treball Social
de València

Se hace constar a los efectos oportunos, que se ha detectado la siguiente errata, la cual procede a subsanarse a continuación, mediante la presente certificación:

FE DE ERRATAS

Revista de Trabajo Social Nova (TSN). Trabajo Social y Servicios Sociales Nº 15.

En el número 15 de la revista TSN se ha detectado un error relacionado con la fecha de publicación. Aparece el año 2018 como fecha de publicación, cuando en realidad debería aparecer que el número 15 correspondiente a los años 2018-2019, se publicó en el año 2020.

Lamentamos este error y confiamos en la comprensión de las autoras y los autores.

En Valencia, marzo de 2020

